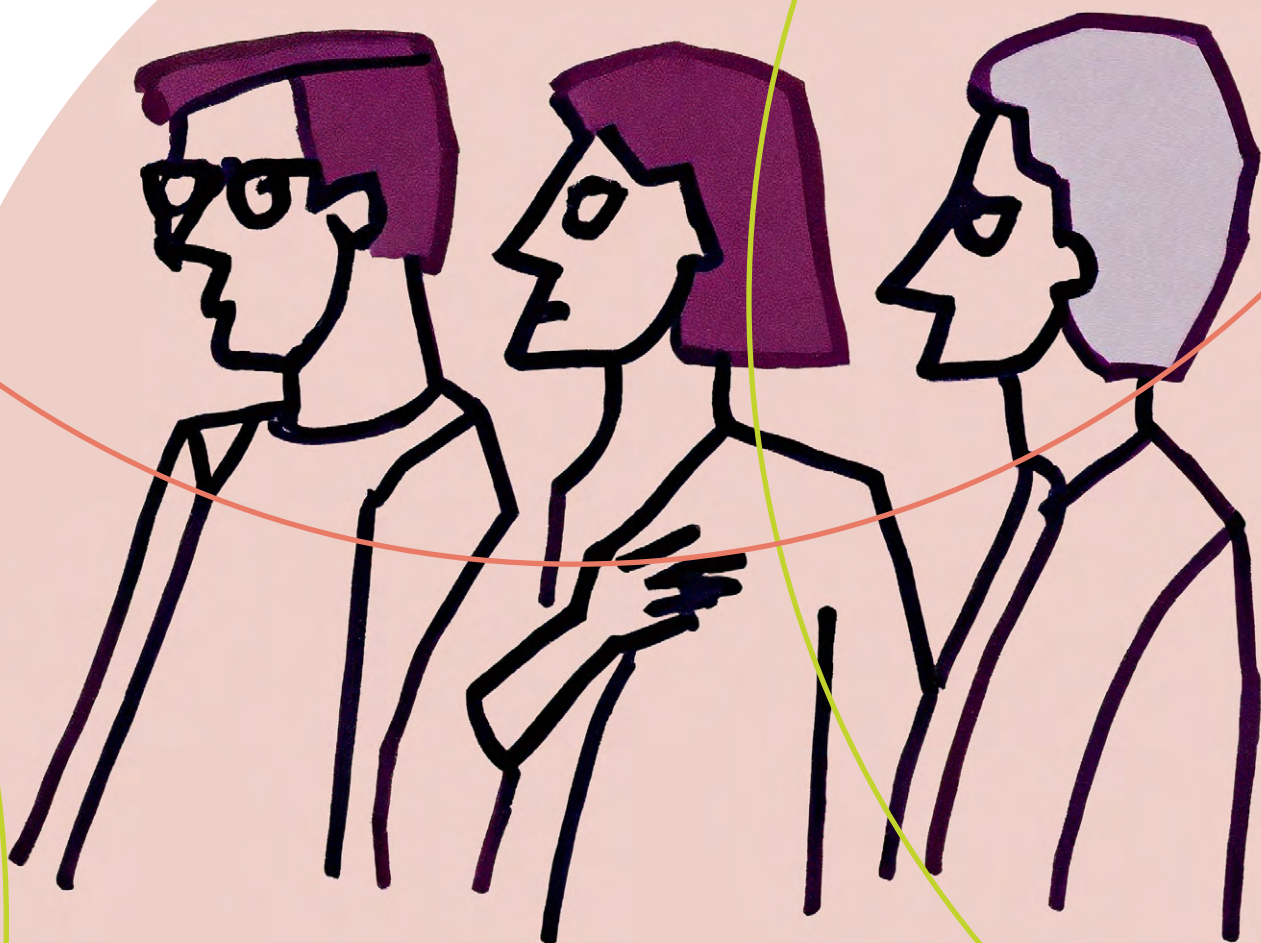

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK ÉS A DEMOKRÁCIA

*Viktor Szalóki, Virág Török,
Benjamin Korózs*

A Policy Study-t 2024 decemberában publikálta

FEPS
FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES

**THE FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES (FEPS)**

European Political Foundation - No 4 BE 896.230.213
Avenue des Arts 46 1000 Brussels (Belgium)
www.feps-europe.eu
[@FEPS_Europe](https://twitter.com/FEPS_Europe)

INSTITUTE FOR SOCIAL DEMOCRACY (ISD)

Budapest, H-114 Villányi út 11-13.
info@szocialis.eu
+36 1 381 81 51
<https://szocialis.eu>

Ez a szakpolitikai tanulmány az Európai Parlament pénzügyi támogatásával készült. A kiadvány nem az Európai Parlament álláspontját képviseli.

Copyright 2024, Foundation for European Progressive Studies (FEPS); Institute for Social Democracy (ISD)

Címlap fotó: Generated by Shutterstock AI, standard licence
Tördelés: Downtown

Legal deposit registration number: D/2024/15396/53
ISBN: 978-2-931233-39-9 9782931233399

A progresszivitás építői

A haladás építői A haladás építői a FEPS által vezetett kutatási eredmények sorozata, amely az európai fiatalok legfontosabb problémáit és törekvéseit vizsgálja. A kutatás a társadalmi kérdések széles skálájáról - többek között az egyenlőségről, az éghajlatváltozásról, a politikai részvételről és az Európai Unióról - alkotott véleményüket vizsgálja. A FEPS korábbi, Millenniumi párbeszéd projektjének hagyományai szerint négyévente egy nagyobb tanulmányt tesznek közzé, amelyben számos európai ország európai fiataljait kérdezik meg. A 2022-es Builders of Progress felmérés itt található: <https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2022/10/Builders-of-Progress-Europes-Next-Gen.pdf>.

E főbb eredmények között olyan fontos, a felmérésekben kiemelt szempontokkal foglalkozunk, amelyek nagyobb figyelmet és árnyaltabb, gyakran minőségi elemzést érdemelnek. Ez a mostani kiadvány egy ilyen mélyebb merülés része, amely a hátrányos helyzetű fiatalok demokráciához való viszonyát vizsgálja öt országban, nevezetesen Írországban, Magyarországon, Franciaországban, Lengyelországban, Franciaországban és Spanyolországban.

A „Builders of Progress” sorozat kutatási eredményei vitára ösztönöznek, és jó tanácsokkal szolgálnak arra vonatkozóan, hogyan lehet a fiatalokkal és a fiatalok számára progresszív jövőt alakítani. A „Builders of Progress”-ről további információk itt találhatóak: <https://feps-europe.eu/theme/youth-participation/>.

TARTALOMJEGYZÉK

ÖSSZEFOGLALÓ	5
1. BEVEZETÉS	7
2. KUTATÁS MÓDSZERTANA	9
3. SZAKIRODALMI HÁTTÉR	12
3.1 A számok fényében	15
4. KUTATÁS	17
4.1 Demokrácia, demokratikus értékek, és a politikusokba vetett bizalom	18
4.2 Politikai, közéleti hírek követése	19
4.3 Politikusok érdekei a fiatalok szemszögéből	21
4.4 A kormány politikája a jogegyenlőséggel	22
5. SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK	24
5.1 Fiatalok oktatása a demokráciáról és állampolgári jogokról	25
5.2 Fiatalok bevonása a döntéshozatali folyamatokba	26
5.3 A hátrányos helyzetű fiatalok demokratikus intézményekbe vetett hitének erősítése	28
VÉGJEGYZETEK	29
SZERZŐK & SZERVEZETEK	30

ÖSSZEFOGLALÓ

ÖSSZEFOGLALÓ

A kutatás célja az volt, hogy felmérje a magyarországi hátrányos helyzetű fiatalok tudását és hozzáállását a demokráciához, valamint a demokratikus intézményrendszerhez. Különösen fontosnak tartottuk, hogy településtípusok szerint külön vizsgáljuk a fiatalok csoportjait, mivel feltételeztük, hogy a földrajzi elhelyezkedés és a társadalmi környezet jelentős hatással van a politikai tudatosságukra és attitűdjeikre. A fókuszcsoportos vizsgálatok során világossá vált, hogy jelentős különbségek figyelhetők meg a városi és vidéki fiatalok demokráciával kapcsolatos nézetei között. A kisebb, elmaradottabb településeken élő fiatalok sokkal kevésbé elkötelezettek a demokratikus eszmék iránt, és gyakran kifejezetten szkeptikusak a demokratikus intézmények működésével szemben. Ezzel szemben a nagyobb városokban, különösen a fővárosban élő fiatalok körében jóval nagyobb az érdeklődés és az elköteleződés a demokrácia iránt, bár itt sem egyöntetűen pozitívak a vélemények.

A felhasznált szakirodalmak és a mélyinterjúk eredményei alapján kirajzolódott, hogy a progresszív gondolkodású társadalmi csoportok számára rendkívül fontos feladat a demokratikus értékek népszerűsítése, különösen a hátrányos helyzetű fiatalok körében. A demokrácia, mint rendszer sok esetben nem világos vagy vonzó számukra, részben a politikai rendszer narratíváinak következtében. A jelenlegi, több mint egy évtizede tartó Orbán-kormányzat tudatos politikája révén aláásta a demokratikus intézményrendszer presztízsét és hitelességét, ami tovább növelte a bizalmatlanságot ezen intézmények iránt. Ez a politikai környezet nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a fiatal generáció egy része, különösen a vidéki területeken, elidegenedett a demokráciától.

A kutatás során egyértelműen kirajzolódott az a tendencia is, hogy azok a fiatalok, akik az Orbán-rezsim alatt nőttek fel, másképpen értelmezik a demokráciát és annak hasznosságát, mint az

idősebb generációk. Az állami kommunikáció által hangsúlyozott "nemzeti szuverenitás" és "illiberális demokrácia" eszméi különösen erősen befolyásolták a fiatalok világgképét, sokan közülük azt érzik, hogy a demokrácia helyett a stabilitás és a nemzeti identitás védelme fontosabb. Ugyanakkor a nagyobb városokban, ahol többféle információforrás is hozzáférhető, és a politikai diskurzus sokkal sokszínűbb, a fiatalok kritikusabbak a jelenlegi politikai rendszerrel szemben, és nyitottabbak a demokratikus eszmék iránt.

Összességében megállapítható, hogy a demokrácia népszerűsítése Magyarországon, különösen a hátrányos helyzetű, vidéken élő fiatalok körében, komoly kihívást jelent. Az oktatás és a közösségi szervezetek szerepe kulcsfontosságú lehet abban, hogy csökkentsük a demokráciával kapcsolatos szkepticizmust és megmutassuk ennek a politikai rendszernek az előnyeit a társadalom minden rétegében.

1. BEVEZETÉS

1. BEVEZETÉS

A kutatás azt vizsgálja, hogy a hátrányos helyzetű, többek között alacsonyabbjövedelmű háztartásokból és etnikai kisebbségekhez tartozó fiatalok (18-29 évesek) hogyan vélekednek a magyarországi demokráciáról, mint politikai rendszerről, valamint annak előnyeiről és hátrányairól különösen az ő szemszögükből nézve. Olyan kérdésekre keres választ, mint hogy mit kell tenni annak érdekében, hogy a demokratikus intézmények jobban működjenek, és a politikusok jobban reagáljanak a fiatalabb generációk - különösen az anyagi nehézségekkel küzdő generációk - igényeire; vagy, hogy működhet-e jobban a demokrácia általában véve a fiatalok számára.

Magyarországon évek, sőt évtizedek óta a politikai közbeszéd egyik megkerülhetetlen kérdése a fiatalok politikai szerepvállalása, valamint a részvételi hajlandóságuk a demokratikus intézmények rendszerében. Nem csak a politikai részvételük helyzete, vagy a szakpolitikai kérdéskörök megvitatásában kerül a fókuszba a korosztály, de a pártpolitikai színtér uralásában is rendszeresen megjelenik az ifjúság helyzetképe. Az identitás, az értékek és a közéleti érdeklődés – ezen belül pedig a demokráciával és a demokratikus értékekkel, valamint annak intézményrendszereivel - kérdése rendszeresen megjelenik a különböző, ifjúsággal foglalkozó kutatásokban, jelentésekben és tanulmányokban.¹ Ezek alapján alátámasztva látszik az a kijelentés, hogy a fiatalok identitása, folyamatosan változik és vannak benne olyan jellemzők amelyek olykor, olykor visszatérnek.² Éppen ezért elmondhatjuk, a fiatalok identitásáról hogy „dinamikusan alkalmazkodik a folyamatosan változó lokális és globális világ kihívásaihoz”³

A fiatalok, különösen a hátrányos helyzetű fiatalok és a demokrácia kapcsolatának vizsgálata kiemelkedően fontos Magyarországon. Az alábbiakban kettő fontos tényező említendő,

amelyek indokolják a kutatás szükségességét ezen a területen.

1) A fiatalok aktív részvétele:

Először is, a fiatalok és különösen a hátrányos helyzetű fiatalok képviselik a jövő generációját és a demokratikus társadalom alapját. Az ifjúság aktív részvételének és bevonásának biztosítása a demokrácia fenntartásához és fejlesztéséhez nélkülözhetetlen. Magyarországon is számos olyan probléma és kihívás létezik, amelyek hatással vannak a fiatalok életére, például az oktatási rendszer hibái, a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztés. A hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó kutatások lehetővé teszik a problémák azonosítását és a megfelelő politikai intézkedések kidolgozását a fiatalok demokratikus részvételének elősegítése érdekében. Ebből következik a második pont a társadalmi kohézió.

2) A demokratikus intézményekhez való viszonya:

Harmadszor, a fiatalok demokratikus értékekhez és alapelvekhez való hozzáállása meghatározó a társadalom jövőjének szempontjából. A fiatalok politikai és társadalmi szemléletmódjai, értékrendjei és viselkedése alakítja a társadalmi normákat és a demokratikus intézmények működését. A hátrányos helyzetű fiatalok demokratikus értékekhez való kapcsolódásának és elköteleződésének vizsgálata lehetővé teszi a demokratikus szemléletmód erősítését és az ifjúság demokratikus részvételének és aktív állampolgárságának elősegítését.

2. KUTATÁS MÓDSZERTANA

2. KUTATÁS MÓDSZERTANA

A kutatás során a szakirodalmi háttér áttekintésén túl két módszertani vizsgálat adja a fő fókuszot. Egyrészt készült tizenöt fókuszcsoporthoz beszélgetés, amelyekre a résztvevők az alábbi kiválasztási szempontrendszer alapján lettek kiválasztva: 18-29 év közötti fiatalok; alacsony jövedelmű háztartásból érkezők; iskolai végzettség szerint reprezentatív. A nemek arányában egyenlő megoszlást követtünk, míg a résztvevők kiválasztása során a különböző társadalmi kisebbségeket megfelelő arányban szerepeltettük. A három fókuszcsoporthoz különböző, geográfailag elkülönülő, sajátos értékekkel rendelkező helyszínen, településen szerveztük meg:

1) Fővárosi régió: Budapest - erősen baloldali, liberális és progresszív értékeket képvisel, kevesebb hangsúlyt fektet a jobboldali és konzervatív gondolkodásra. A fókuszcsoporthoz a Tudatos Ifjúságért Alapítvány bonyolította le, a megszervezéssel és a rekrutálással együtt.

2) Fővároson kívüli városi régió: Hét megyeszékhely, magyarországi nagyváros - Szeged, Eger, Debrecen, Miskolc, Pécs, Szombathely, Nyíregyháza. A nagyvárosok esetében fontos szempont volt, hogy van vagy belterületi, vagy külterületi szegregátum a településen, vagy a településhez közel. Ezekben a településeken is jelen vannak, a nagyvárosi jelleg, valamint az „iskolavárosi” jelleg miatt a progresszív értékek, de megjelennek mellettük konzervatív, inkább jobboldalinak számító értékek is. A fókuszcsoporthoz megszervezését és a résztvevők rekrutálását egy helyben régóta működő, jól beágyazott, hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó civil szervezettel közösen valósította meg a Tudatos Ifjúságért Alapítvány.

3) Város-vidék régió: Hét kisebb település, amelyek rendelkeznek szegregátumokkal, sőt némelyikükönél kijelenthető, hogy önmagában a

település is átalakult egyfajta szegregátummá. Ezek a települések: Baks, Tarnaszánya, Mikepércs, Ózd, Sámód, Ják, Nagyecsed - kistelepülés az ország keleti részén. Erősek a hagyományos konzervatív, jobboldali értékek.

A tizenöt fókuszcsoporthoz vizsgálat során a kérdések fő irányvonala megegyezett (ezek a későbbi szakértői interjúk vezérfonalát is adták). A kérdések 6 témakör köré csoportosultak.

- Az első kérdéskör arra vonatkozott, hogy az érintett célcsoport hogyan jellemezné a magyar politikai rendszert önmagához és más országokhoz viszonyítva is.

- A második kérdéskör arra vonatkozott, hogy az érintett célcsoport milyen formában követi a politikát, hogyan és hol fogyaszt politikai híreket.

- A harmadik arra fókuszált, hogy az érintett célcsoport mit gondol arról, hogy hogyan tud személyesen hasznot húzni abból a politikai rendszerből, amely Magyarországon működik.

- A negyedik kérdéskör általánosságban vizsgálta azt, hogy a politikusok mekkora figyelmet fordítanak az ifjúságra a résztvevők szerint, milyen mértékben tükrözik az ő értékeiket.

- Az ötödik, valamint a hatodik kérdéskör a különböző politikai, demokratikus intézményrendszerek és a fiatalok kapcsolatát vizsgálta, azon belül pedig azt, hogy milyen szintű bizalom jelentkezik náluk, mennyire tesznek eleget a különböző jogegyenlőség védelmében, és hogy mit változtatnának meg a politika tekintetében Magyarországon.

A fókuszcsoporthoz tartozó vizsgálatokon túl készült 10 szakértői interjú is, amelyek különböző aktorok szemszögéből elemzik a hazai ifjúság és a demokrácia, valamint a demokratikus intézményrendszerek és az értékek kapcsolatát. A 10 szakértői interjú az alábbiak szerint oszlott meg:

- Két interjú készült kifejezetten fiatalokkal foglalkozó politikusokkal. Az egyik politikus kormánypárti, míg a másik egy baloldali, szociáldemokrata párt képviselője. Mind a két fő foglalkozik ifjúságpolitikával, valamint ifjúsággal, mint politikai szereplőkkel.

- Két interjú készült akadémikusokkal, akik Magyarországon neves szakértői és kutatói az ifjúságügynek, valamint az ifjúságpolitikának

- Két interjú készült a hazai civil társadalmi szervezetek képviselőivel. Ezen belül egy szakszervezettel készített interjú, valamint egy ifjúsági érdekképviselővel ellátó szervezettel készített interjú.

- Két interjú készült a hátrányos helyzetű területeken működő helyi jótékonyági szervezetek képviselőivel.

- Egy interjú készült egy női egyesülettel a nemek közötti egyenlőség jelentőségének megértése érdekében.

- Egy interjú készült egy migránsjogi egyesülettel, amely a migránsokat segíti a politikai részvételben.

A szakértői interjúk célja, hogy különböző aspektusból világítsanak rá a magyarországi ifjúság helyzetére, különösképpen a hátrányos helyzetű fiatalok és a demokrácia kapcsolatára. Minden egyes interjú fókuszában a fentebb említett párhuzam, vagyis a demokrácia és az érintett korcsoport áll. A különböző aspektusok, területek, szervezetek, látásmódok és vélemények szükségszerűek ahhoz, hogy valódi célokat és szakpolitikai javaslatokat lehessen megfogalmazni a területhez kapcsolódóan a döntéshozók felé.

3. SZAKIRODALMI HÁTTÉR

3. SZAKIRODALMI HÁTTÉR

Az ifjúság és a demokrácia kapcsolata nem csak a kutatók politikatudományi, szociológiai, vagy éppen társadalomtudományi érdeklődését kelti fel különböző kutatások és tanulmányok elkészítésekor, hanem a pártpolitika, és a politikai szereplők figyelmét is időről időre az érintett korcsoportra irányítja. Szabó Andrea úgy fogalmaz, hogy *„minden fejlett, magát demokratikusnak tartó társadalomnak alapvető érdeke, hogy minél részletesebb és mélyebb tudással rendelkezzen a jövő generációjáról, az ifjúságról.”*⁴ Ez a tudás segít abban, hogy közelebb kerüljünk a fiatalok politikai részvételi hajlandóságának megismeréséhez, a demokráciához fűződő viszonyukhoz, valamint a demokratikus intézményekkel kapcsolatos értékeikhez és vélekedésükhöz.

Magyarországon az ifjúságkutatásnak több évtizedes múltja van. Nagymintás ifjúságkutatások már a 2000-es évtől elkezdődtek, de mellette számos újabb kutatás indult, ami a korcsoport egy-egy szegletét kívánja mélyebben megvizsgálni – mint például a 2012-ben indult kutatássorozat, az Aktív Fiatalok Magyarországon kutatássorozat, amely időről időre vizsgálja a hazai felsőoktatásban tanuló hallgatók társadalmi és politikai attitűdjét. Ezen túlmenően pedig számos önálló kutatás és vizsgálat is feldolgozta az ifjúság és a politika kapcsolatát.

Van azonban egy fontos probléma a hazai szakirodalom vizsgálatával kapcsolatban, ami szorosan összefügg a 2010-ben kormányra kerülő politikai rezsim hatalomfelfogásával. Erre Nagy Ádám 2018-ban megjelent Margón kívül - magyar ifjúságkutatás 2016 című tanulmánykötetben rávilágít. Nagy azt állapítja meg, hogy 2000 óta a négyévente végzett nagymintás ifjúságkutatások adataihoz a kutatók hozzáférhettek. Azonban a 2016-os adatfelvétel uniós forrásból történt, és az adatok nem voltak elérhetőek, mivel a kormány visszatartotta azokat. Egészen 2018-ig semmilyen információ nem állt rendelkezésre, csak annyit

lehetett tudni, hogy dolgoznak velük. Ez az eljárás ellentétes az uniós szabályokkal, amelyek az információk szabad hozzáférését követelik meg. Emellett a kutatói szolidaritás is meggyengült, mivel az adatokat csak egy szűk kör ismerhette meg, és az eredményeket nem lehetett nyilvánosságra hozni. 2018-ban a 2016-os adatok részben már elavultak voltak, így a kötet célja az aktuális ismeretek megőrzése és megismertetése.⁵

A kormány általi támogatás vagy olyan tudományos kutatások ellehetetlenítése, amelyek segíthetnek megérteni az ifjúság politikai értékrendjét, demokratikus részvételi hajlandóságát és a demokráciához fűződő viszonyát, számos problémához vezethet. Az alábbiakban három érv sorolható fel a fontosságára.

1) Társadalmi részvétel és állampolgári tudatosság: Az ifjúság politikai értékrendjének és részvételi hajlandóságának megértése elengedhetetlen a demokratikus társadalom és az aktív állampolgári szerepvállalás előmozdításához. A tudományos kutatások lehetővé teszik, hogy feltérképezzük az ifjúság politikai attitűdjeit, megismerjük az értékpreferenciáikat, valamint azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják politikai részvételüket. Ez az információ segíthet a politikai oktatás és a fiatalok bevonása terén történő stratégiák kidolgozásában, amelyek erősítik a társadalmi részvételt és az aktív állampolgári tudatosságot.

2) Társadalmi egyenlőtlenségek és kirekesztő mechanizmusok azonosítása: A fiatalok politikai értékrendjének, részvételi hajlandóságának és demokráciához fűződő viszonyának vizsgálata segíthet az esélyegyenlőség hiányának és a társadalmi kirekesztés mechanizmusainak azonosításában. Ha a kormány nem támogatja vagy ellehetetleníti ezeket a kutatásokat, akkor

nehézségekbe ütközhetünk a társadalmi egyenlőtlenségek gyökereinek feltárásában és az azt fenntartó struktúrák megértésében. Ez a tudás az egyenlőbb esélyek biztosításához és a társadalmi igazságosság előmozdításához szükséges.

3) Politikai döntéshozatal és politikai programok hatékonysága: Az ifjúság politikai értékrendjének és részvételi hajlandóságának megértése kulcsfontosságú a hatékony politikai döntések és programok kidolgozásához. Az ifjúság véleményének és igényeinek figyelembevétele nélkül a politikai intézkedések eredményessége és elfogadottsága veszélyeztetett lehet. A tudományos kutatások segíthetnek az ifjúságnak a politikai folyamatokban való részvételének előmozdításában, a fiatalok érdekeinek és perspektíváinak képviselésében, valamint a kormányzati intézkedések hatásainak értékelésében.

Ezek az érvek alátámasztják, hogy a kormány támogatása és a tudományos kutatások előmozdítása elengedhetetlen az ifjúság politikai értékrendjének, részvételi hajlandóságának és a demokráciához való viszonyának megértéséhez. Ez segíti a demokratikus társadalom építését, az esélyegyenlőség előmozdítását és a hatékony politikai döntéshozatalt.

Azonban nem csak a társadalomtudomány, vagy politikatudomány emeli fókuszba a fentebb említett kérdést, hanem a nevelés- és oktatástudomány is. Hiszen a neveléstudomány és oktatástudomány szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír az ifjúság, különösen a hátrányos helyzetű fiatalok demokratikus nevelése és a demokratikus intézményekkel való kapcsolatuk vizsgálata. Az ifjúsági korban az alapvető demokratikus értékek és normák elsajátítása kulcsfontosságú a társadalmi beilleszkedéshez és az aktív állampolgári részvételhez.

Az ifjúság demokratikus nevelése hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez és az esélyegyenlőség megteremtéséhez. A hátrányos helyzetű fiatalok gyakran szembesülnek társadalmi,

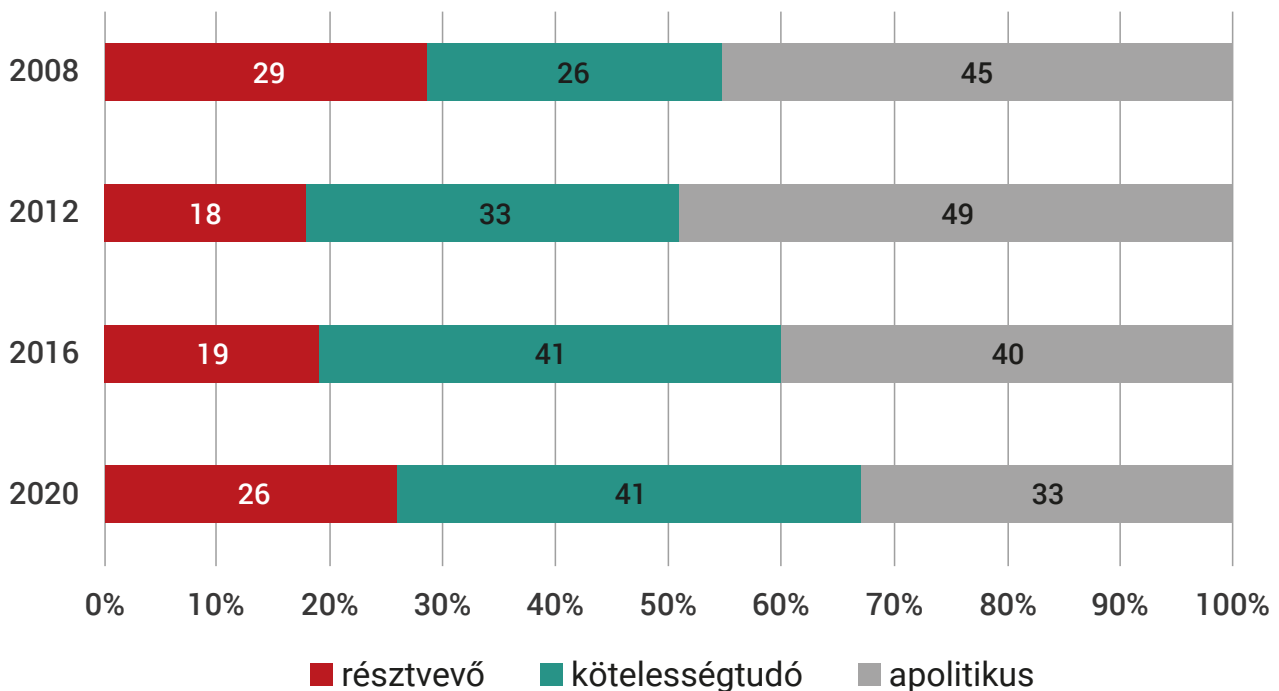
gazdasági és kulturális akadályokkal, amelyek korlátozzák az esélyeiket a fejlődésre és a társadalmi mobilitásra. A demokratikus nevelés segít abban, hogy ezek a fiatalok megtanulják az aktív részvétel, az érdekérvényesítés és a társadalmi döntéshozatal módjait.

A demokratikus intézményekkel való kapcsolat vizsgálata lehetővé teszi a szakemberek és kutatók számára, hogy megértsék az ifjúság politikai tudatosságának és részvételének kialakulását. A fiataloknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy részt vegyenek a döntéshozatalban és befolyásolják a közösségükre vonatkozó politikai döntéseket. Az ifjúsággal való együttműködés és párbeszéd révén a demokratikus intézmények jobban megérthetik az ifjúság igényeit és prioritásait, és ennek megfelelően alakíthatják ki politikáikat és programjaikat.

A kutatás és a gyakorlati beavatkozások révén kiemelkedő eredmények érhetők el az ifjúság demokratikus nevelésében, amelyek hozzájárulnak egy olyan társadalomhoz, ahol minden fiatal képes részt venni a demokratikus folyamatokban és befolyásolni a közösségét. Azonban, ahogy Somogyvári Lajos reflektál Jakab György 2022-ben megjelent, a „Demokrácia demokraták nélkül? Oktatási reform és állampolgári nevelés” című tanulmányára, „*az elmúlt negyven-ötven év a meg-meginduló reformok és megtorpanások láncolata a magyar oktatáspolitikában*”⁶ ez pedig nem csak magára az oktatáspolitikára, hanem a demokratikus értékekre való nevelésre is igaz.

3.1 A számok fényében

Ennek tükrében érdemes vizsgálni a hazai ifjúságkutatás szakirodalmát, amely az ifjúság különböző aspektusait vizsgálja a demokráciával kapcsolatban. A 2022-ben megjelent Lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020 számos fontos megállapítást tesz a témában. Az első, ami talán a legtöbb más kutatásban is jelentkezik, hogy a 15-29 éves korosztályban általában alacsony a politikai érdeklődés⁷. A nagymintás ifjúságkutatás 2012-es adatfelvételekor ez az érdeklődési mutató mélyponton volt, de 2020-ban elérte a maximumát, ami azt mutatja, hogy nem teljesen reménytelen

felkelteni a közügyek iránti érdeklődést ebben a korcsoportban⁸. 2012-ben a 15-29 évesek 49 százaléka teljesen apolitikusnak számított, azonban ez az arány 2020-ra 33 százalékra csökkent. Ezzel párhuzamosan nőtt azok aránya, akik kötelességtudatosan viszonyulnak a politikához, és részt vesznek a választásokon.⁹

A politikai részvétel szintje a mérések alapján 2008-ban volt a legmagasabb, majd ez az arány csökkent 2012-re. Ezt úgy mértük, hogy felmérést végeztünk a fiatalok vitabeli szándékáról. Ebben az időszakban az "elmúlt 10 évben" az irányukba kedvezőtlen változásokat tapasztalt a fiatalok többsége. Azonban 2016-ra jelentős javulás következett be, és a vélemények mérlege majdnem nulla közelébe került, ami azt jelzi, hogy az értékrendjük és nézeteik sokkal kiegyensúlyozottabbá váltak.¹⁰

Az intézményrendszer iránti bizalom változása szorosan kapcsolódik a véleményklímához. A 2012-es adatfelvétel idején a fiatalok tömegesen fejezték ki nemtetszésüket különböző kormányintézkedésekkel kapcsolatban, például az internetadó tervezetével kapcsolatban. Ugyanakkor 2016 és 2020 között

az intézményekkel szembeni előítéletesség szignifikánsan csökkent, amely valószínűleg összefügg a kormánypropagandagépezet működésével, ami képes felszítani a gyűlöletet, de aztán hamar lecsillapítja.¹¹ Meglepő módon 2016 és 2020 között azok körében, akik a középosztályhoz vagy annál magasabb réteghez tartoznak, csökkent az általános elégedettség mutatója, míg az alsó társadalmi csoportokban javult az átlagos elégedettség szintje. Ez önmagában azért érdekes, mert a kormány politikai intézkedései leginkább a magasabb társadalmi csoportokban élőknek kedveztek. Az előítéletesség leginkább a "bevándorlókkal" kapcsolatban van jelen, de ez az előítéletesség is jelentősen csökkent 2016 és 2020 között.¹²

Érdeemes még összefoglalóként a korábban említett Aktív Fiatalok kutatás legutóbbi mintavételének eredményeit is felsorakoztatni, amely csak a magyar egyetemisták és főiskolások közéleti attitűdjét vizsgálta. A politika megítélése Az Aktív Fiatalok kutatás egyik – társadalomtudományi körökben pozitívan fogadott – módszertani újdonsága volt a politikai és közéleti érdeklődés, illetve általában a

politika és a közélet fogalmának megkülönböztetése. A szerzők a vizsgálat során azt tapasztalták, hogy a hallgatók fejében elválik a két fogalom egymástól. Azt tapasztalták, hogy a közélet iránti nyitottság, jelentősen befolyásolja a politikai gondolkodás más dimenzióit, nyitottabbá, befogadóbbá teszi a hallgatói réteget.

Míg 2015-ben a magyar egyetemisták és főiskolások 53 százaléka jelezte, hogy valamilyen mértékben érdeklődik a közéleti kérdések, társadalmi problémák iránt, addig 2019-ben 55 százalék az érdeklődők aránya. Ezzel párhuzamosan 4 év alatt 12 százalékról 10 százalékra csökkent a nem érdeklődők aránya. Az elmúlt hullámhoz képest tehát érdemi elmozdulás ezen a téren nem történt, tulajdonképpen azt mondhatjuk, hogy standard módon a hallgatók relatíve magas érdeklődést mutatnak a közéleti kérdések, társadalmi ügyek iránt. Ezen eredményeket pedig megerősíti a 2020-as nagymintás ifjúságkutatás adatai is, amelyek szélesítve a korosztályt hasonló megállapítást hoztak. Szalóki Viktor és Kerpel-Fronius Balázs a 2020-as adatokat vizsgálva az alábbi megállapításra jutott: *„A közélet iránt való érdeklődés és a társadalmi problémákkal való foglalkozás számos ponton összekapcsolódik az aktív állampolgárság és a politikai szocializáció kérdéskörével, amelyek kapcsán kijelenthető, hogy a közéleti kérdések iránt „a fiatalok életkorukból, élethelyzetükből fakadóan ab ovo „nem nyitottak”¹³. A 2020-as adatfelvétel eredményeit vizsgálva – bár van némi pozitív elmozdulás – alapvetően helytállóan tűnik a kijelentés. A közéleti kérdések iránt azonban még mindig nagyobb az érdeklődés, mint maga a politika iránt”¹⁴* Összességében van elmozdulás a közélet iránti érdeklődés tekintetében, de ez nem kiugró. Fontos leszögezni, hogy a mérések alapján a közéleti kérdések jobban érdeklik a fiatalokat, mint maga a politika.

A szerzőpáros a demokráciával, az állammal, valamint a demokratikus értékek kapcsolatával is fontos állításokat fogalmazott meg. Egyrészt a magyar fiatalok államról alkotott képét vizsgálva azt találták, hogy többségük perszonális felelősségre építő, szolidáris államot részesítene előnyben. A minta közel felének (47%) az a véleménye, hogy az embereknek több felelősséget kellene vállalniuk

saját magukért, azonban jelentős részük (36%) nem tudott határozott állást foglalni a kérdésben, és nem elhanyagolható arányban (18%) az állami felelősségvállalást preferálná. Az eredményekből látható, hogy nincs egyértelmű konszenzus ebben a kérdésben. A legnagyobb különbséget a jobb-bal politikai orientáció között találjuk, ahol a jobboldaliak közel harmada teljes mértékben támogatja az egyéni felelősségvállalást, míg a baloldali nézeteket vallók között ez az arány jóval alacsonyabb.¹⁵

A vizsgálati eredmények szerint nagyobb egyetértés mutatkozik a generációk között, ha a nehéz helyzetben lévők támogatásáról van szó. A többség inkább (33%) vagy teljes mértékben (24%) támogatja az állam szerepvállalását a nehéz helyzetben lévők segítségével, függetlenül attól, hogy hogyan kerültek abba a helyzetbe. Meglepő módon látszik, hogy ez a kérdés viszonylagos konszenzust hoz létre a jobb vagy baloldalhoz tartozók között is, hiszen a teljes mértékben egyetértők arányaiban (43% - 45%) csak minimális különbségek vannak.

Szalóki és Kerpel-Fronius a fiatalok és a demokrácia kapcsolatának vizsgálata kapcsán így írnak, *„A megkérdezettek 57 százaléka tartotta minden más politikai rendszernél jobbnak a demokráciát, ami a 2008-as adatokhoz képest 16 százalékos növekedést jelent. A demokratikus berendezkedésbe vetett hit növekedésére utal az is, hogy ezzel párhuzamosan 4 százalékot csökkent azok előfordulása is, akik szerint egy diktatórikus rendszer bizonyos esetekben jobb: 2020-ban 10 százalékuk gondolta így.”*

Kiemelik, hogy a 15-19 éves korosztály esetében szignifikánsan alacsonyabb a demokrácia pozitív értékelése, mint az idősebb csoportokban. Ebben a korosztályban a legkevesebb azok aránya (10%), akik egyáltalán nem elégedettek a magyar demokrácia működésével, és ez a korosztályban a legmagasabb a kérdéseket eldönteni nem tudók aránya is.¹⁶

4. KUTATÁS

4. KUTATÁS

Az alábbi fejezetben a kutatás eredményeinek bemutatására kerül sor. Olyan témák köré szerveződik a vizsgálat, mint hogy az érintett korcsoport hogyan vélekedik a demokráciáról, a demokratikus intézményrjjjjjendszerről, a politikusokról, valamint, hogy mit gondolnak a részvételi folyamatokról és a hátrányos helyzetű csoportok politikai bevonásáról, támogatásáról. A korcsoporttal készített fókuszcsoporthoz interjúkat adják a primer elemzési leíratot, amely kiegészül a szakértői interjúkat eredményével. A vizsgálat és az elemzés folyamata során anonim módon kezeljük mind a fókuszcsoporthoz és annak résztvevőit, mind a szakértői interjúalanyait.

4.1 Demokrácia, demokratikus értékek, és a politikusokba vetett bizalom

A fiatalok körében végzett fókuszcsoporthoz interjúkat alapján kiderült, hogy az adott kérdések kapcsán különböző nézetek és reakciók jelentek meg a politikával kapcsolatban. Az interjúalanyok többsége általánosságban negatívan értékelt a politikát és a politika működését az országban. Ezen a ponton nem találtunk különbséget semmilyen szegmenstáció alapján – se nemre, se korra, se lakóhelyre, vagy iskolai végzettségre nézve. Fontos azonban leszögezni, hogy a kistélepléseken élő fiatalok esetében gyakrabban előfordult a válasz megtagadása, valamint, hogy a fiatalok nem tudtak, vagy nem akartak választ adni a kérdésre. Érdekes volt, hogy amíg a nagyvárosokban és főként Budapesten élő társaik a negatív véleményüket hangoztatták, addig a kistélepléseken élő fiataloknál előfordult, hogy olyan válaszokat adtak amelyek azt sugalták, hogy a fiatalokat nem érdekli a politika, vagy úgy érzik ez nem az ő dolguk.

Névtelen: „Nem az én véleményem számít! Odafent mindent eldöntenek helyettünk... lehet nem is baj...”

Sokan a politikai elit távoli és elérhetetlen jellegét hangsúlyozták, és úgy érezték, hogy a politikusok kevés figyelmet fordítanak a fiatalok problémáira és érdekeire. Elsősorban a fővárosi fiatalok és a magasabb iskolai végzettségűek kritikával illették a politikai döntéshozatal folyamatát, amelyet gyakran összefüggő és átláthatatlan jellegzetességekkel társítottak.

Névtelen 2: „Nem tudunk róla, hogy milyen döntéseket hoznak. Úgy befolyásolják az életünket, hogy meg se kérdezik minket, ki sem kéri a véleményünket.”

A kistélepléseken élőknel azonban a politikai aktorok leginkább a helyi politikusok, polgármesterek, önkormányzati képviselők a kisvárosi, kistéleplési jellegből adódóan ismertek voltak, és nem a fiatalokkal történő nemtörődömség volt a legjellemzőbb negatív megnyilvánulás, hanem az adott település hiányosságai. Azt le kell szögezni, hogy a fiatalok esetében megjelentek a korosztályra jellemző igények, mint a szórakozás, kulturális lehetőségek igénye, vagy a sport és a sporthoz kapcsolódó tevékenységek kiaknázása.

Névtelen 3: „Jó lenne ha lenne mozi, vagy egy normális disco. Most csak kettő kocsmá van a faluban... azokba is az öregek járnak...”

Ezen túlmenően, az interjúalanyok többnyire úgy érezték, hogy a politika korrump és befolyásolható, és a politikusok gyakran személyes érdekeiket helyezik előtérbe a közérdekkel szemben. Mind a fővárosban és a nagyvárosokban mind a kisebb településeken ez a vélemény megegyezett azonban a mértéke teljesen eltért egymástól. A nagyvárosokban és Budapesten ez országos szintű korrupcióra vetült ki, ezzel szemben a kistélepléseken élő fiatalok a saját

településükön ismert politikusokat és döntéseket bírálták inkább.

Névtelen 4: „A kormány ellopja a mi pénzünket. Kollégiumok helyett stadiont építenek, nekünk meg marad a megfizethetetlen albérlet.”

Névtelen 5: „Persze a XY (polgármester) unokaöccse csinálja az útfelújítást. Így van ez mindig.”

A szakértői interjúk szintén rávilágítanak erre, és utalnak a különböző ifjúságkutatásokra is, amelyek megerősítik a politikával és a politikai szereplőkkel szembeni negatív véleményt, amely elsősorban az elérhetlenség miatt ilyen magas.

A politikai rendszerrel kapcsolatban az interjúalanyok véleményei eltérőek voltak. Egyesek – elsősorban a vidéken élők - úgy érezték, hogy Magyarországon a politikai rendszer demokratikus és többpárti, hiszen több politikai párt működik és választási lehetőségek állnak rendelkezésre. Mások azonban kifejezték aggodalmukat a demokrácia állapotával kapcsolatban, és úgy vélték, hogy a politikai hatalom egyetlen párt kezében összpontosul, ami korlátozza az alternatívák és a divergens vélemények megjelenését. A szakértői interjúkból kiderül, hogy a kettőség egyik okozója lehet az információ, a nyilvánosság, valamint a közbeszéd helyzetének különbsége a fővárosi és a vidéki régió között. Erre az eltérésre is rá fognak világítani a tanulmány megállapításai. A demokrácia, mint politikai rendszer azonban továbbra is a legnépszerűbb a fiatalok körében. A szakértők arra is rávilágítanak, hogy bár számos kritikát fogalmaz meg az érintett korcsoport és számos szempont vesz át más korosztálytól is, még így is az egyik legnagyobb a támogatottsága a többi korosztályhoz képest.

A politikai rendszert az interjúalanyok más országokhoz képest is értékelték. Egyes fiatalok úgy gondolták, hogy Magyarországon a politikai rendszer kevésbé fejlett és kevésbé stabil, mint más nyugat-európai országokban. Megfogalmazták, hogy az

ország politikai kultúrája kevésbé pluralista és a demokratikus intézmények kevésbé hatékonyak. Mások azonban a politikai rendszerüket az adott társadalmi és gazdasági kontextusban helyezték el, és megértették, hogy más országokkal való összehasonlítás nem mindig releváns vagy mérvadó.

Összességében az interjúk azt mutatták, hogy a fiatalok vegyes reakciókat mutattak a politikával és a politikai rendszerrel kapcsolatban. Negatívumként értékelték a politikai elit távoli jellegét és a politikai döntéshozatal átláthatóságának hiányát. A politikai rendszert tekintve nézetek széles skálája volt megfigyelhető, ahol vannak, akik pozitív és demokratikusnak látják, mások pedig aggályosnak és korlátozottan pluralistának értékelik. A vidéki kistelepüléseken élők a demokrácia intézményeiről kevésbé tudtak megfogalmazni értékelést. Az ő esetükben figyelembe kell venni, hogy sok intézmény nincs is vagy kevésbé van jelen, mint a nagyvárosi vagy fővárosi társaik esetében. Fontos megemlíteni, hogy a kistelepüléseken élő fiatalok számára jóval kevesebb információ áll rendelkezésre mint a nagyvárosokban, ahol aktívabbnak mondható a demokrácia jelenléte abból is kifolyólag, hogy a nagyobb városokban sokkal aktívabbnak, és jóval több politikai és civil szerveződés van jelen mint a kistelepüléseken. Ebből következik, hogy a demokrácia megítélése és működése Magyarország különböző településein eltér, még az adott korosztályt tekintve is.

4.2 Politikai, közéleti hírek követése

A fiatalok között kiemelt különbségek látszódnak abban, hogy hogyan követik a politikát, és milyen információforrásokat használnak ehhez. A nemek közötti eltérések és az iskolázottsági szint is befolyásolja a politikai követést. A városi fiatalok általában többféle információs forrást használnak a politikai követéshez. Sokan támaszkodnak a hagyományos hírforrásokra, mint például a televízió, rádió és nyomtatott sajtó. Ezen kívül gyakran használják a közösségi médiát is, mint például a Facebookot vagy TikTok-ot, hogy friss politikai híreket és véleményeket kapjanak. Természetesen a barátok és a család is fontos információs forrás lehet számukra, azonban már nem ez a primer szektor

ahonnan a politikai véleményüket és információikat szerzik a fiatalok. Fontos megemlíteni, hogy a nagyvárosokban fontos közegnek számít a politikai információ áramlást tekintve az iskola és a fiatalokat tömörítő civil szerveződések is mint például a városi diáktanácsok. A vidéki fiataloknak kevesebb információforrásuk lehet a politikai tartalmak és hírek követéshez, különösen azokon a településeken, ahol a média hozzáférhetősége korlátozottabb. Sok helyen a tv és rádió túl a helyi önkormányzat nyomtatott sajtója a legrelevánsabb információt nyújtó médium. Ez azonban sok visszásággal is jár, mivel a helyi politikai hatalmak és körök a saját céljaikra használják ezeket az orgánumokat és ebből kifolyólag kevés olyan hír, információ kerül bele amelyek a fiatalok számára fontosak lehetnének. Az ő esetükben barátok és a család komolyabb szerepet játszanak az információk megosztásában és az aktuális politikai események megbeszélésében. Fontos kiemelni, hogy a legtöbb kistelepülésen élő fiatal a család politikai beállítottságát követi. Ez annak is betudható, hogy kevesebb politikai inger és információ ér el hozzájuk mint a nagyvárosi társaikhoz.

A nemek közötti különbségek is befolyásolják, hogy hogyan követik a politikát a fiatalok. A nők gyakran hangsúlyt fektetnek az emberekre és az emberi történetekre, és hajlamosak a személyes tapasztalatokra és kapcsolatokra alapozni a politikai véleményüket. Ezzel szemben a férfiak gyakran inkább az objektív tényekre és adatokra összpontosítanak a politikai információk megszerzése során. Azonban ebben az esetben is nagyok az eltérések a vidéki városok és a fővárosok között. A vidéki települések esetén, megfigyelhető, hogy nagyon nagy befolyásoló erővel bír az, hogy nagyobb a helyi ismerősi kör, közelebb állnak egymáshoz az emberek mint a fővárosban. Ez megjelenik a politikai információk áramlásában is. Gyakran előfordult a vidéken élő fókusz csoportok vizsgálata során, hogy előkerültek olyan történetek, amelyeknek nyoma az írott sajtóban nem jelentek meg, azonban mindenki tényként kezelte őket. Ez a fővárosban nem volt számottevő. Leszögezhető tehát, hogy a vidéki magyarországi városokban, településeken nagyobb jelentőséggel bír a fiatalok

körében az egymással való kommunikáció az információ átadás tekintetében mint a fővárosban.

Az iskolázottsági szint is befolyásolja, hogy hogyan követik a politikát a fiatalok. Az alacsony iskolai végzettségű fiatalok gyakran kevésbé részesülnek hagyományos oktatásban a politikai folyamatokról és intézményekről, és ezért inkább támaszkodnak más információs forrásokra, mint például a barátok és a család. Magasabb iskolázottsági szinttel rendelkező fiatalok viszont általában jobban tájékozottak politikai kérdésekben és kritikusabb szemmel vizsgálják az elérhető forrásokat. A közösségi média egyre fontosabb szerepet játszik a politikai követésben. A fiatalok gyakran függnek a közösségi médiától, hogy megtartsák őket tájékoztatva az aktuális eseményekről és politikai fejleményekről. Ugyanakkor ez a platform általában hajlamos a szűrés nélküli információk terjedésére és az információs buborékok kialakulására, amelyek hatással lehetnek a fiatalok politikai nézeteire és hozzáállására. Az interjúk során kiderült, hogy az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok rengeteg olyan információt kapnak a közösségi média fogyasztása közben amelyeknek nincs alapja, vagy csak felvetéseken alapulnak, de konkrét tényeket nem közölnek. Az alacsonyabb iskolai végzettségű vidéki kistelepüléseken élő fiatalok ennek sokkal magasabb szinten ki vannak téve, mint a magasabb végzettségű nagyvárosi, vagy fővárosi társaik.

A barátok és a család befolyásolhatják a fiatalok politikai nézeteit. Az interjúk során sok fiatal említette, hogy a barátok és a család véleménye és politikai nézetei hatással vannak saját hozzáállásukra. A politikai diskurzus és a viták a baráti és családi körben gyakran segítenek a fiataloknak abban, hogy kritikusan gondolkodjanak és formálják saját politikai álláspontjukat, azonban ilyen viták leginkább a nagyvárosokban élő fiatalok körében szojtak kialakulni. A kistelepüléseken élőknel ez elenyésző.

A városi fiatalok nagyobb valószínűséggel kapnak hozzáférést sokféle információs forráshoz, ami szélesebb körű politikai követést eredményezhet. Az interneten könnyebben elérhetik a híreket és politikai

tartalmakat, és széles körű információforrások állnak rendelkezésükre. Ezzel szemben a vidéki kistelepüléseken a fiatalok esetében korlátozottabb lehet a hírekhez való hozzáférés, különösen akkor, ha a településen kevés médiaforrás áll rendelkezésre. A politikai követés módja és a felhasznált információs források sokfélesége lehetőséget ad a fiataloknak arra, hogy különböző perspektívákból tájékozódjanak és alakítsák véleményüket. Azonban a hagyományos hírforrások és a közösségi média egyaránt kihívásokat jelenthetnek az információ megbízhatósága és a politikai tartalmak manipulációja szempontjából.

A politikai tartalmak és hírek követés módja és a használt információs források alapvetően befolyásolhatják a fiatalok politikai aktivizmusát és részvételét. Azok a fiatalok, akik aktívan követik a politikát és tájékozottabbak a politikai folyamatokról, nagyobb valószínűséggel vesznek részt politikai tevékenységekben, mint például a tüntetések vagy a választások. A politikai követés és a politikai részvétel között összefüggés lehet, de nem minden fiatal követi aktívan a politikát. Az alacsonyabb iskolai végzettségű és vidéki fiatalok gyakrabban kevésbé aktívak politikailag, mivel korlátozottabb a politikai információkhoz való hozzáférésük és kevésbé érzik magukat bevonhatónak a politikai folyamatokban.

Az interjúk eredményei alapján látható, hogy a politikai követés módja és az információs források sokszínűsége jelentős hatással van a fiatalok politikai hozzáállására és aktivizmusára. A városi és vidéki környezet, a nemek közötti különbségek és az iskolázottsági szint mind befolyásolja a politikai követés módját és a fiatalok véleményformálását.

4.3 Politikusok érdekei a fiatalok szemszögéből

Az interjúk eredményei alapján a városi és vidéki fiatalok között jelentős különbségek mutatkoznak a politikai változtatásokra vonatkozó elvárásokban és a kormány és intézmények iránti bizalomban. Emellett a nemek és az iskolázottság szintje is befolyásolja a fiatalok véleményét.

A városi fiatalok általában több politikai változást szeretnének látni az országban. Hangsúlyozzák a szélesebb körű részvételt a döntéshozatalban, a politikai átláthatóságot és az intézmények felelősségre vonhatóságát. Az adózási rendszerrel kapcsolatban az átláthatóság és az igazságosság fontosságát emelik ki. Az egészségügy terén a városi fiatalok az elérhető és minőségi egészségügyi szolgáltatásokra helyezik a hangsúlyt. Az oktatás terén a változások a modernizációra, a technológiai fejlődésre és az egyenlő hozzáférés biztosítására irányulnak. Az igazságszolgáltatás terén a fiatalok általában azt szeretnék, ha független és pártatlan lenne, és minden polgár számára egyenlő védelmet nyújtana.

A vidéki fiataloknak más prioritásaik vannak a politikával kapcsolatban. Kiemelik a vidéki területek gazdasági fejlődését és a munkahelyteremtés szükségességét. A gazdasági élénkítés és a helyi vállalkozások támogatása fontos tényezők a politikai változtatások terén. Az egészségügy területén a vidéki fiatalok szeretnék javítani az egészségügyi ellátást a vidéki régiókban, és hozzáférést biztosítani a magas színvonalú szolgáltatásokhoz. Az oktatás terén a vidéki fiatalok kiemelik a helyi iskolák és képzési lehetőségek fejlesztését. Az igazságszolgáltatás területén a vidéki fiatalok azt szeretnék, ha a jogrendszert jobban koordinálnák és hozzáférhetőbbé tennék a vidéki területeken is.

A nemek közötti különbségek is befolyásolják a fiatalok politikai preferenciáit és elvárásait. A női interjúalanyok gyakran kiemelik a nemek közötti egyenlőséget és a női képviselet növelését a politikában. Emellett fontosnak tartják a családbarát intézkedések bevezetését és az erőszakmentes társadalmat. Az iskolázottság szintje is változatos perspektívákat eredményez. Az alacsony iskolai végzettségű fiatalok általában a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését, valamint a munkahelyteremtést tartják fontosnak. Az egyetemisták és magasabb iskolázottságú fiatalok általában progresszív és innovatív megoldásokat várnak a politikai rendszerrel kapcsolatban, valamint hangsúlyt fektetnek a társadalmi igazságosságra és fenntarthatóságra.

Az interjúk eredményei azt sugallják, hogy a fiatalok között sokféle vélemény és elvárás él a politikai változásokkal kapcsolatban. A városi és vidéki különbségek, a nemek közötti eltérések és az iskolázottsági szint mind befolyásolja a fiatalok politikai attitűdjét és prioritásait. A politikai rendszer megváltoztatásával kapcsolatos elvárások különböző területeket érintenek, mint az adózás, az egészségügy, az oktatás és az igazságszolgáltatás. A fiatalok részvételének és értékrendszerének figyelembevétele kulcsfontosságú az ország politikai rendszerének fejlesztése során. Azonban fontos megemlíteni, hogy az interjúk eredményei alapján mind a nagyvárosi mind a kisvárosi fiatalok több olyan intézményben is csalódtak, amelyek a mindennapi életüket érintik, például az adózás, egészségügy, oktatás és igazságszolgáltatás terén. Az elégedetlenség gyakran a kormány tevékenységét, az intézmények működését és a szolgáltatások minőségét érinti. A fiatalok szeretnék, ha a kormány és az intézmények több figyelmet fordítanának ezekre a területekre, és javítanának a hatékonyságon és az átláthatóságon. A fiatalok körében általánosságban jellemző az igény az erőteljesebb bevonódásra a politikai döntéshozatalba és a politikai folyamatokba. Sokan szeretnék, ha a politikusok nagyobb figyelmet fordítanának rájuk és a generációjukra, és bevonnák őket a döntéshozatalba. Ezen kívül fontosnak tartják, hogy a politikusok tükrözzék és képviseljék az ő értékeiket, és reagáljanak a fiatalok problémáira és igényeire.

4.4 A kormány politikája a jogegyenlőséggel

A fókuszcsoporthoz tartozó fiatalok interjúk eredményei alapján látható, hogy a városi és vidéki fiatalok különböző módon értékelik a kormányt és annak tevékenységét a nemek, a faji és etnikai hovatartozás, valamint a vallás közötti jogegyenlőség terén. A budapesti fiatalok általában kritikusabban viszonyulnak a kormányhoz, és úgy érzik, hogy nem tesz eleget a jogegyenlőség biztosításában. A fővárosi agglomerációs településen élő fiatalok hasonlóan érzékelik a helyzetet, de a vidéki fiatalok között megfigyelhető némi támogatás a kormány intézkedései iránt.

A nemek közötti egyenlőség terén a fókuszcsoporthoz tartozó fiatalok különböző véleményeket fogalmaztak meg. A nők általában azt hangsúlyozták, hogy további erőfeszítéseket kell tenni a nemi egyenlőség előmozdítása érdekében, például az átlátható bérezési rendszer bevezetésével és a nők arányosabb képviselőségével a politikában és a vezetői pozíciókban. A férfiak között megfigyelhető némi különbség a városi és vidéki régiók között, ahol a vidéki fiatalok inkább úgy vélik, hogy az egyenlőség már elért eredményeket mutat.

A fókuszcsoporthoz tartozó fiatalok kifejezték, hogy a kormány intézkedései nem elégségesek a roma jogegyenlőség biztosításában. Kiemelték a megkülönböztetés és az előítéletek jelenlétét a mindennapi életben, valamint az oktatás és a munkaerőpiaci lehetőségek terén tapasztalt akadályokat. A fiatalok azt szeretnék, hogy a kormány több erőfeszítést tegyen a társadalmi integráció és a roma fiatalok esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében.

A szexuális kisebbségekkel kapcsolatban a városi fiatalok általában nyitottabbak és támogatóbbak, míg a vidéki fiatalok között inkább megfigyelhető a konzervatívabb hozzáállás. A városi fiatalok hangsúlyozták a diszkrimináció és az erőszak elleni védelem fontosságát, valamint a jogi keretek erősítését a szexuális kisebbségek jogainak védelmében. A vidéki fiatalok között azonban vannak, akik kevésbé támogatóan viszonyulnak a szexuális kisebbségek jogaihoz és inkább értenek egyet a kormány által hozott – sok szempontból vitatható – gyermekvédelmi intézkedésekkel és homofób politikai kijelentésekkel.

A vagyoni egyenlőtlenségekkel és a gazdasági hátrányokkal kapcsolatban a fókuszcsoporthoz tartozó fiatalok kiemelték a társadalmi egyenlőtlenségek és a szegénység kérdését. A városi fiatalok úgy vélik, hogy a kormánynak nagyobb figyelmet kellene fordítania a szociális segélyezésre és a gazdasági egyenlőtlenségek csökkentésére. A vidéki fiatalok körében a munkahelyteremtés és a vidéki régiók gazdasági fejlesztése kiemelten fontos téma. Az iskolázottság szintje szintén befolyásolja a fiatalok véleményét a kormány által

végzett tevékenységekről. Az alacsonyabb iskolai végzettségű fiatalok általában kevésbé elégedettek a kormány tevékenységével és több problémát emelnek ki a jogegyenlőség terén. Az egyetemisták és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok általában kritikusabbak és több változtatást szeretnének látni az intézmények működésében.

Összességében elmondható, hogy a fókuszcsoportok eredményei alapján a budapesti fiatalok általában kritikusabban értékelik a kormány tevékenységét a nemek, a faji és etnikai hovatartozás, valamint a vallás közötti jogegyenlőség terén, míg a vidéki fiatalok között inkább megfigyelhető a támogatóbb hozzáállás. A nemi különbségek, a szexuális kisebbségek, a roma és vagyoni kisebbségek helyzete különböző mértékben befolyásolja a fiatalok véleményét és elvárásait. A fiatalok általában több erőfeszítést várnak a kormánytól a jogegyenlőség és a társadalmi integráció terén, valamint a gazdasági egyenlőtlenségek csökkentésében és a szociális segélyezésben. Az iskolázottság szintje is befolyásolja a fiatalok véleményét, és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők kritikusabbak és több változtatást szeretnének látni.

5. SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK

5. SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK

A demokrácia fenntartásának és fejlesztésének egyik alapvető eleme a fiatalok aktív részvétele és bevonása a döntéshozatali folyamatokba. Magyarországon, különösen a hátrányos helyzetű fiatalok körében, azonban számos kihívás áll fenn a demokráciához való közeledésük és részvételük előmozdításában. A korábbi kutatások, tudományos vizsgálatok, valamint a jelenlegi kutatáshoz készített szakértői interjúk, és fókuszcsoporthoz alapján öt szakpolitikai javaslatot fogalmazunk meg, amelyek célja a fiatalok demokratikus részvételének növelése, a döntéshozatalba való bevonásuk és a demokratikus intézményekbe vetett hitük erősítése. Ezen javaslatok figyelembe kívánják venni mind a jelenlegi politikai berendezkedés természetét és viszonyait az érintett korcsoporthoz, mind pedig azt, hogy érvényességük a mindenkorai politikai hatalom és kormányon lévők számára is használhatók legyenek egy jövőbeni kormányváltást követően.

5.1 Fiatalok oktatása a demokráciáról és állampolgári jogokról

A közoktatási rendszerben kiemelt hangsúlyt kell fektetni az állampolgári ismeretek és demokratikus értékek oktatására. Először is, az állampolgári nevelési tantárgy tartalmát és óraszámát növelni kell a közoktatás keretein belül. Ez lehetővé teszi, hogy a fiatalok átfogó ismereteket szerezzenek a demokratikus társadalom alapelveiről és a politikai folyamatokról. Az állampolgári ismeretekkel kapcsolatos tananyagot ki kell bővíteni olyan témákkal, mint a választások, a politikai intézmények működése, az emberi jogok, a polgári szabadságjogok és a társadalmi részvétel. Másodszor, a tanítási módszereknek interaktívvá és részvételre ösztönzővé kell válniuk. A demokratikus értékek és politikai folyamatok oktatása során a diákoknak lehetőséget kell kapniuk a csoportmunkára, vitákra, szimulációkra és valós élethelyzetek elemzésére. Ez segít abban, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek a demokratikus folyamatokban és megértsék, hogyan lehetnek

hatékony résztvevői a demokratikus társadalomnak. Harmadszor, az állampolgári nevelési tantárgy oktatásához képzett és motivált tanárookra van szükség. A pedagógusoknak meg kell kapniuk a szükséges képzéseket és eszközöket annak érdekében, hogy hatékonyan közvetítsék a demokratikus értékeket és tudást a fiatalok számára. Emellett támogatást kell nyújtani a tanároknak a tananyag frissítésében és az új oktatási módszerek alkalmazásában.

Végül, fontos az együttműködés és partnerség a közoktatási intézmények, a civil szervezetek és a helyi demokratikus intézmények között. Ez lehetőséget teremt a diákok számára, hogy valós kapcsolatot építsenek a demokratikus folyamatokban részt vevő intézményekkel, és tapasztalatot szerezzenek a részvételről és a döntéshozatalról.

Ezen intézkedések kombinációja hozzájárulhat a közoktatási rendszeren belüli állampolgári ismeretek és demokratikus értékek oktatásának javításához. Ezáltal a fiatalok jobban megérthetik és elköteleződhetnek a demokratikus társadalom iránt, és felkészültebben válnak aktív polgárokká a jövőben.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű fiatalokra, akik gyakran nem rendelkeznek megfelelő tájékozottsággal a demokráciával kapcsolatban. Az oktatási programoknak integrálniuk kell az életkornak és helyzetnek megfelelő tartalmakat, amelyek segítik az aktív polgári részvételt és a demokratikus értékek megértését.

Az életkörülményeik és hátrányos helyzetük miatt a demokrácia és állampolgári jogok fogalma gyakran távol áll a hátrányos helyzetű fiatalok tapasztalatától és mindennapi valóságuktól. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani rájuk, hogy biztosítsuk számukra a demokratikus értékek megértését és az aktív polgári részvétel lehetőségét. A valóságban a következő intézkedések hozzájárulhatnak ehhez a folyamathoz:

- Az oktatási programok átdolgozása és differenciált megközelítése: Az oktatási intézményeknek fel kell mérni a hátrányos helyzetű fiatalok szükségleteit és életkörülményeit, és ennek alapján kell kidolgozni az oktatási programokat. Ez magában foglalhatja olyan tartalmak integrálását, amelyek könnyen érthetőek és relevánsak az ő számukra, valamint példákat és helyzeteket, amelyek kapcsolódnak a mindennapi életükhöz.
- Interaktív és gyakorlati tanulási módszerek alkalmazása: Fontos, hogy az oktatási programok olyan interaktív és gyakorlati elemeket tartalmazzanak, amelyek segítik a fiatalokat abban, hogy átéljék és gyakorolják a demokratikus értékeket és a polgári részvételt. Ez lehet például szimulációk, vitaórák, projektmunkák vagy közösségi szolgálatok.
- Partnerség és összefogás civil szervezetekkel: A civil szervezeteknek fontos szerepük lehet az oktatásban és a demokratikus értékek megértésének előmozdításában. Ezért partnerségeket kell kialakítani közöttük és az oktatási intézmények között. A civil szervezetek különleges szakértelmükkel és tapasztalatukkal járulhatnak hozzá a fiatalok demokráciához való közeledéséhez és a polgári részvételük erősítéséhez.
- Mentorprogramok és támogatói hálózatok kialakítása: A hátrányos helyzetű fiatalok számára mentorprogramokat kell létrehozni, ahol tapasztalt és elkötelezett szakemberek támogatják őket az állampolgári részvétel és a demokratikus értékek terén. Ez segíti a fiatalok fejlődését, önbizalmuk erősítését és lehetőséget teremt számukra a kapcsolatépítésre és a támogatói hálózatok kiépítésére.

Ezek az intézkedések összességében hozzájárulhatnak a hátrányos helyzetű fiatalok demokratikus értékekhez való közelebbi hozásához és aktív részvételének elősegítéséhez. Az oktatási rendszer átalakítása és a partnerségek kialakítása a civil szervezetekkel kulcsfontosságú lépéseket jelentenek az inkluzív és demokratikus társadalom megteremtése felé.

5.2 Fiatalok bevonása a döntéshozatali folyamatokba

Fiataloknak szóló konzultációs fórumokat

Fiataloknak szóló konzultációs fórumokat kell szervezni, ahol lehetőségük van véleményüket nyilvánítani és beleszólni az őket érintő döntésekbe. Ez lehetővé teszi, hogy a fiatalok saját tapasztalataik és szükségleteik alapján hozzanak döntéseket, és érezzék, hogy a hangjuk számít.

A fiatalok bevonása és részvételi hajlandóságuk növelése érdekében valóságban létre kell hozni olyan konzultációs fórumokat, amelyek lehetőséget biztosítanak számukra a véleménynyilvánításra és beleszólásra az őket érintő döntésekbe. Az ilyen fórumok megvalósítása során figyelembe kell venni a következő aspektusokat:

Elérhetőség és hozzáférhetőség: A fiatalok számára könnyen elérhető és hozzáférhető konzultációs fórumokat kell kialakítani. Ez magában foglalhatja az online platformok, applikációk vagy közösségi események használatát. Fontos, hogy a fiatalok számára ismerős és barátságos környezetet teremtsünk, ahol szabadon kifejezhetik véleményüket. **Nyitott kommunikáció és párbeszéd:** A fiatalokkal folytatott kommunikációban nyitott és tiszteletteljes párbeszédre van szükség. Fontos, hogy a fiatalok érzékeljék, hogy a véleményükre ténylegesen figyelnek, és hogy a döntéshozók megfontolják azokat a döntések meghozatala során. **Szakértői támogatás:** Az ilyen fórumok szervezésekor célszerű olyan szakértői támogatást bevonni, akik segítenek a fiataloknak megérteni a döntéshozatali folyamatát és a lehetséges következményeket. Ez lehet például oktatási szakemberek, aktivisták vagy civil szervezetek képviselői. **Következetesség és visszajelzés:** A fiataloknak biztosítani kell a visszajelzést a részvételük és véleményük eredményeiről. A konzultációs folyamat részeként szükséges a fiatalokkal való rendszeres kapcsolattartás és tájékoztatás a döntések előrehaladásáról és a vélemények figyelembevételéről.

Az ilyen konzultációs fórumok lehetővé teszik, hogy a fiatalok aktívan részt vegyenek a döntéshozatalban, és érezzék, hogy a véleményük valóban számít. Ez erősíti a részvételi hajlandóságukat, a demokratikus intézményekbe vetett hitüket és hozzájárul egy inkluzívabb és reprezentatívabb döntéshozatali folyamathoz.

Fiatalokat képviselő testületeket és tanácsokat kell létrehozni a kormányzati és önkormányzati szinteken.

Ez biztosítja, hogy a fiatalok közvetlenül részt vegyenek a döntéshozatali folyamatokban, és befolyásolhassák a velük kapcsolatos politikákat és programokat.

Az aktív fiatalok bevonása a döntéshozatali folyamatokba és a velük kapcsolatos politikák alakításába rendkívül fontos a demokrácia erősítése és a fiatalok részvételi hajlandóságának növelése szempontjából. A valóságban a következő intézkedések hozzájárulhatnak a fiatalokat képviselő testületek és tanácsok létrehozásához kormányzati és önkormányzati szinteken:

Jogszabályi alapok biztosítása: Első lépésként szükséges jogszabályokat kidolgozni, amelyek lehetővé teszik a fiatalokat képviselő testületek és tanácsok hivatalos létrehozását. Ez magában foglalhatja a fiatalok részvételét elősegítő intézkedéseket, a képviseleti struktúrák létrehozását és a testületek hatáskörének meghatározását.

Képzés és támogatás: A fiatalokat képviselő testületek tagjainak felkészítése és támogatása elengedhetetlen. Olyan képzési programokat kell kidolgozni, amelyek erősítik a döntéshozói és képviseleti készségeket, valamint az érdekérvényesítési és tárgyalási képességeket. Ezenkívül mentorprogramok és támogatói hálózatok kiépítése is fontos, hogy a fiatalok megkapják a szükséges segítséget és iránymutatást a feladataik ellátásához.

Rendszeres konzultációk és találkozók: A testületeknek rendszeres konzultációkat és találkozókat kell szervezniük a fiatalokkal.

Ezek az események lehetőséget biztosítanak a fiataloknak arra, hogy megosszák gondolataikat, tapasztalataikat és javaslatukat a kormányzati és önkormányzati döntéshozókkal. Ez a párbeszéd és kapcsolattartás hozzájárul a valódi és hatékony képviselethez.

Tényekre alapozott döntéshozatal: A fiatalokat képviselő testületeknek hozzáférést kell biztosítaniuk az adatokhoz, információkhoz és kutatási eredményekhez. Ez lehetővé teszi számukra, hogy tájékozott döntéseket hozzanak és érvekkel támasszák alá javaslatukat. Tényekre alapozott döntéshozatal erősíti a testületek hitelességét és hatékonyságát.

A fiatalok bevonása a politikai folyamatokba: A testületeknek lehetőséget kell biztosítaniuk a fiataloknak, hogy részt vegyenek a politikai folyamatokban, például a döntéshozatali üléseken és tárgyalásokon. Ez lehetővé teszi számukra, hogy közvetlenül érintetteként fejezzék ki véleményüket és javaslatukat, valamint megfigyeljék és befolyásolják a politikai döntések folyamatát.

A fiatalokat képviselő testületek és tanácsok létrehozása lehetővé teszi, hogy a fiatalok közvetlenül részt vegyenek a döntéshozatali folyamatokban és befolyásolják az őket érintő politikákat és programokat. Ez a gyakorlat hozzájárul a fiatalok demokratikus részvételének erősítéséhez, és növeli a fiatalokban a demokratikus intézményekbe vetett hitet és bizalmat.

5.3 A hátrányos helyzetű fiatalok demokratikus intézményekbe vetett hitének erősítése

A politikai és társadalmi aktivizmus lehetővé teszi a fiatalok számára, hogy érdekeikért és értékeikért küzdhessenek, valamint befolyásolhassák a társadalmi változásokat. A hátrányos helyzetű fiataloknak is elérhetővé kell tenni a politikai és társadalmi aktivizmus eszközeit, és támogatást kell nyújtani számukra, hogy erősítsék hangjukat és részt vehessenek a közügyekben.

Aktivista képzés és mentorprogramok: Képzési programokat és mentorprogramokat kell kidolgozni a hátrányos helyzetű fiatalok számára, amelyek erősítik az aktivista készségeket, a közösségszervezést és a kommunikációt. Ezáltal növelhető a fiatalok részvétele politikai és társadalmi kezdeményezésekben, és segíthet az aktivizmus hatékonyabb gyakorlásában.

Finanszírozási lehetőségek biztosítása: Fontos, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok számára elérhetővé tegyünk a politikai és társadalmi aktivizmus finanszírozási lehetőségeit. Ez lehetővé teszi számukra, hogy szervezeteket hozzanak létre, rendezvényeket szervezzenek, kampányokat indítsanak és céljaikat hatékonyabban elérjék.

Partneri együttműködések kialakítása: Kormányzati és civil szervezetek közötti partneri együttműködések kialakítását kell támogatni a hátrányos helyzetű fiatalok politikai és társadalmi aktivizmusának támogatására. Ez a partnerség lehetőséget ad a tudás, erőforrások és hálózatok megosztására, valamint a fiatalok bevonására a döntéshozatali folyamatokba.

Összegezve, az fentebb felsorolt szakpolitikai javaslatok célja, hogy Magyarországon a fiatalokat, különösen a hátrányos helyzetűeket, közelebb hozzák a demokráciához, bevonják őket a döntéshozatalba, valamint növeljék részvételi hajlandóságukat és a demokratikus intézményekbe vetett hitüket. Az ilyen intézkedések segítik a fiatalok aktív polgári részvételét, erősítik a demokratikus

társadalom alapjait és hozzájárulnak egy inkluzívabb és igazságosabb társadalom kialakításához.

VÉGJEGYZETEK

1 Végjegyzetek

- Szalóki Viktor - Kerpel-Fronius Balázs (2022): *Identitás és politikai értékek az újnacionalizmusban*.
- 2 Bauer Béla (2002): *Az ifjúság viszonya az értékek világához*. In. Szabó Andrea - Bauer Béla - Laki László (2002): *Ifjúság 2000. Tanulmányok I.* Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- 3 Havasi Tamás (2009): *Ifjúság, izlés, identitás*. Új Pedagógiai Szemle, 2009 /5-6., 74.
- 4 Szabó Andrea - Kern Tamás (2011): *A magyar fiatalok politikai aktivitása*. In. Bauer Béla - Szabó Andrea (2011) (szerk.): *Arctalan (?) nemzedék. Ifjúság 2000–2010*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, pp. 37-80.
- 5 Nagy Ádám (2018): *Előszó - Az írástudó felelőssége*. In. Nagy Ádám (2018) (szerk.): *Margón kívül: magyar ifjúságkutatás 2016*. Budapest, Excenter Kutatóközpont, 5-6
- 6 Somogyvári, L. (2023). *Demokráciára nevelés? Oktatás és társadalom az utóbbi négy évtized Magyarországn. Iskolakultúra, 33(3), pp. 104–106.*
- 7 Marián Béla (2022): *A 15-29 évesek politikai, közéleti véleményei*. In. Nagy Ádám (szerk.) (2022): *A lábjegyzeten is túl - magyar ifjúságkutatás 2020*. Budapest, Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont, pp. 219-258.
- 8 Oross Dániel (2013): *Társadalmi közérzet, politikához való viszony*. In. Székely Levente (2013) (szerk.): *Magyar ifjúság 2012 - Tanulmánykötet*. Budapest, Kutatópont.
- 9 Nagy Ádám (2022): *A lábjegyzeten is túl - magyar ifjúságkutatás 2020*. Budapest, Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont.
- 10 Nagy Ádám (2022): *A lábjegyzeten is túl - magyar ifjúságkutatás 2020*. Budapest, Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont
- 11 Csákó Mihály - Sík Domonkos (2018): *Állampolgári szocializáció a kivándorlás árnyékában*. In. Nagy Ádám (2018) (szerk.): *Margón kívül: magyar ifjúságkutatás 2016*. Budapest, Excenter Kutatóközpont, pp. 237-257.
- 12 Nagy Ádám (2022): *A lábjegyzeten is túl - magyar ifjúságkutatás 2020*. Budapest, Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont, p. 230.
- 13 Szabó Andrea - Kern Tamás (2011): *A magyar fiatalok politikai aktivitása*. In. Bauer Béla - Szabó Andrea (2011) (szerk.): *Arctalan (?) nemzedék. Ifjúság 2000–2010*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, pp. 37-80.
- 14 Szalóki Viktor - Kerpel-Fronius Balázs (2022): *Identitás és politikai értékek az újnacionalizmusban*, pp. 183.
- 15 Szalóki Viktor - Kerpel-Fronius Balázs (2022): *Identitás és politikai értékek az újnacionalizmusban*, pp. 183.
- 16 Szalóki Viktor - Kerpel-Fronius Balázs (2022): *Identitás és politikai értékek az újnacionalizmusban*, pp. 185.

SZERZŐK & SZERVEZETEK

VIKTOR SZALÓKI

Politológus, az aHang kampányspecialistája. A munkája során mindig a szolidaritást helyezte előtérbe nem véletlenül tevékenykedik az egyik legnagyobb magyar civil szerveződésében. Az elmúlt években a legforróbb hazai témákban jelent meg, helyi és országos ügyekben is. Mára a hazai internetezők közel 5 százaléka csatlakozott kampányaihoz. Aktív alakítója a magyar közéletben.

VIRÁG TÖRÖK

Szociálpedagógia hallgató. Szakterülete az ifjúságpolitika. Jelenleg az Amnesty International Magyarország munkatársa. Nevéhez köthető a 2025-ös ifjúsági projektterv megteremtése. Aktívan részt vesz a hátrányos helyzetű fiatalok közéletbe történő bevonásán.

BENJAMIN KORÓZS

Politológus, a Szociális Demokráciáért Intézet munkatársa projektmenedzserként. A Societas – Baloldali Ifjúsági Mozgalom elnöke. Jelenleg az ELTE szociálpolitika mesterképzésére jár.

FOUNDATION FOR EUROPEAN PROGRESSIVE STUDIES (FEPS)

A FEPS az európai progresszív politikai alapítvány és a progresszív politikai család uniós szintű agytrösztje. A szervezet küldetése az innovatív kutatás, a politikai tanácsadás, a képzés és az oktatás fejlesztése, valamint viták szervezése a progresszív politika és szakpolitikák inspirálására és tájékoztatására Európa-szerte.

FEPS
FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES

THE FOUNDATION FOR EUROPEAN PROGRESSIVE STUDIES (FEPS)

European Political Foundation - No 4 BE 896.230.213

Avenue des Arts 46 1000 Brussels (Belgium)

www.feps-europe.eu

@FEPS_Europe

SZOCIÁLIS DEMOKRÁCIÁÉRT INTÉZET

A magyar baloldali mozgalmak kötelessége, hogy mindazon magyar polgárok számára, akik nem a "nemzeti együttműködés" rendszerében kívánják életüket leélni, akik igazságos, szabad és demokratikus magyar köztársaságot szeretnének, vagyis másként gondolkodnak a jövő Magyarországról, reális alternatívát mutassanak fel, bizonyítva, hogy van más út a XXI. század második évtizedében és az elkövetkező évtizedekben. Ennek jegyében döntött úgy a Magyar Szocialista Párt és a Párbeszéd Magyarországért Párt vezetése, hogy létrehozza a Szociális Demokráciáért Intézetet.

INSTITUTE FOR SOCIAL DEMOCRACY (ISD)

Budapest, H-114 Villányi út 11-13.

info@szocialis.eu

+36 1 381 81 51

www.szocialis.eu

A POLICY STUDY-T 2024 DECEMBERÁBAN PUBLIKÁLTA

FEPS
FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES

Copyright © 2024 by FEPS and ISD

ISBN: 978-2-931233-39-9 9782931233399
Legal deposit registration number: D/2024/15396/53